

บทที่ 5

สรุป และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

1) สถานภาพของกลุ่มสถาปนิกอิสระ

สถานภาพของสถาปนิกอิสระ พบว่า ส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 80.3 เป็นเพศชาย ร้อยละ 36.4 มีอายุระหว่าง 25-30 ปี ร้อยละ 57.6 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 75.8 มีการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านสถาปัตยกรรมศาสตร์ ส่วนที่เหลือมีการศึกษาระดับปริญญาโทด้านสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาปนิกอิสระ ส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 93.4 มีประสบการณ์การออกแบบสถาปัตยกรรมจากจำนวนผู้มีประสบการณ์ดังกล่าว ร้อยละ 36.4 มีประสบการณ์มาการออกแบบสถาปัตยกรรมระหว่าง 1-5 ปี และร้อยละ 34.8 มีประสบการณ์ตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป ส่วนคุณวุฒิในวิชาชีพสถาปัตยกรรม ร้อยละ 51.5 มีคุณวุฒิระดับภาคีสถาปนิก ในขณะที่ร้อยละ 33.4 มีคุณวุฒิระดับวุฒิสถาปนิก

สถานภาพทางเศรษฐกิจของสถาปนิกอิสระ ด้านรายได้ก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ พบว่า ร้อยละ 28.8 มีรายได้จากการประกอบอาชีพสถาปัตยกรรมสูงกว่า 30,001 บาทขึ้นไป และร้อยละ 18.2 มีรายได้อื่นนอกเหนือจากการประกอบอาชีพสถาปัตยกรรม ไม่เกิน 12,000 บาท ด้านการถูกเลิกจ้างงาน สถาปนิกอิสระร้อยละ 78.8 ไม่ถูกเลิกจ้างงาน ร้อยละ 21.2 ถูกเลิกจ้างงาน ด้านสภาพการทำงานในปัจจุบัน สถาปนิกอิสระส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 56.1 มีงานประจำแบบเต็มเวลา ร้อยละ 10.6 ว่างงานแต่ประกอบอาชีพอื่น ร้อยละ 3.0 ปัจจุบันว่างงานและอยู่ระหว่างการหางาน และร้อยละ 18.2 มีงานประจำแต่ปฏิบัติงานไม่เต็มเวลา ด้านวิธีการหางานสถาปัตยกรรมของสถาปนิก ร้อยละ 45.5 หางานสถาปัตยกรรมโดยอาศัยเพื่อนหรือลูกค้าและนำลูกค้าให้ และร้อยละ 33.3 มีลูกค้ามาติดต่อว่าจ้างงาน ด้านรายได้ปัจจุบัน สถาปนิกร้อยละ 31.8 มีรายได้ ไม่เกิน 9,000 บาทต่อเดือน และมีเพียงร้อยละ 7.6 ที่มีรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไปต่อเดือน จึงนับว่าสถาปนิกอิสระมีรายได้ต่ำกว่าก่อนวิกฤตเศรษฐกิจอย่างเห็นได้ชัด

2) ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่มีต่อสถาปนิกอิสระ

สถาปนิกอิสระได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจของประเทศ ตามลำดับ คือ ไม่มีผู้จ้างงาน หรือมีผู้จ้างงานลดน้อยลง รongลงมา คือ ต้องกำหนดค่าบริการในวิชาชีพให้ต่ำลง มีจำนวนสำนักงานสถาปนิกน้อยลงจึงมีผลต่อการหางาน

3) ความต้องการการแก้ไขปัญหาจากรัฐบาล

สถาปนิกอิสระต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือหลายด้าน ประกอบด้วย รัฐบาลควรช่วยเหลือและสนับสนุนให้สถาปนิกไทยได้มีโอกาสทำงานในโครงการสำคัญของประเทศ รongลงมา คือ โครงการที่รัฐบาลจ้างบริษัทต่างชาติต้องกำหนดให้มีสถาปนิกไทยทำงานในโครงการดังกล่าวด้วย รัฐบาลต้องกำหนดกฎหมายเพื่อให้บริษัทข้ามชาติมีสถาปนิกไทยเข้าร่วมโครงการในสัดส่วนต่างๆ ตามขนาดของโครงการหรือจำนวนเงินลงทุน และสถาปนิกอิสระต้องการให้รัฐบาลเพิ่มเติมหลักสูตรด้านเทคโนโลยีแก่นักศึกษาสถาปัตยกรรมให้มีความรู้ความสามารถทัดเทียมกับต่างชาติ และเพิ่มเติมหลักสูตรด้านภาษาต่างประเทศแก่นักศึกษาสถาปัตยกรรม ซึ่งจะช่วยให้สถาปนิกไทยได้รับการยอมรับจากนานาชาติ

4) หน่วยงานราชการ เอกชน และสำนักงานสถาปนิก

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 87.2 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 64.5 สำเร็จการศึกษาวิชาที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมศาสตร์ ร้อยละ 38.5 จบการศึกษาในสาขาวิชาที่ไม่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมศาสตร์ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเป็นผู้จัดการสำนักงานสถาปนิก ตำแหน่งผู้อำนวยการกองหรือหัวหน้าฝ่ายดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับงานสถาปัตยกรรมในหน่วยงาน ร้อยละ 35.9 มีประสบการณ์ในการออกแบบสถาปัตยกรรมมานานกว่า 10 ปี และร้อยละ 35.9 ไม่มีประสบการณ์ (มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนหนึ่งไม่ได้จบการศึกษาสาขาวิชาทางด้านสถาปัตยกรรมศาสตร์) จากผู้มีประสบการณ์ในการออกแบบสถาปัตยกรรม พบว่า ร้อยละ 40 ของผู้มีประสบการณ์ มีคุณวุฒิในวิชาชีพสถาปัตยกรรมระดับภาคีสถาปนิก และร้อยละ 8.0 มีคุณวุฒิระดับวุฒิสถาปนิก

5) สถาปนิกในหน่วยงานต่างๆ

หน่วยงานราชการจำนวน 21 แห่ง มีสถาปนิกจำนวน 79 คน หรือเฉลี่ย 3.76 คนต่อแห่ง หน่วยงานเอกชน จำนวน 6 แห่ง มีจำนวนสถาปนิก 31 คน หรือเฉลี่ย 5.17 คนต่อแห่ง และสำนักงานสถาปนิก จำนวน 12 แห่ง มีสถาปนิกจำนวน 27 คน หรือเฉลี่ย 2.25 คนต่อแห่ง จากค่าเฉลี่ยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าหน่วยงานเอกชนมีจำนวนสถาปนิกสูงกว่าหน่วยงานราชการ และสูงกว่าสำนักงานสถาปนิก หากพิจารณาจากคุณสมบัติด้านการศึกษา และอื่นๆ ของสถาปนิก พบว่าสถาปนิกในหน่วยงานราชการเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทสูงกว่าหน่วยงานอื่น ในขณะที่หน่วยงานเอกชนและสำนักงานสถาปนิก สถาปนิกในหน่วยงานส่วนใหญ่มีคุณวุฒิระดับปริญญาตรี ส่วนประสบการณ์ของสถาปนิกในแต่ละหน่วยงานอยู่ระหว่าง 1-5 ปี แต่สำนักงานสถาปนิกมีสัดส่วนของสถาปนิกที่มีประสบการณ์มากกว่า 11 ปีสูงกว่าหน่วยงานอื่น

6) การบรรจุหรือจ้างงาน และการเลิกจ้างสถาปนิก ของหน่วยงาน

6.1) ในการบรรจุหรือการจ้างงานสถาปนิกของหน่วยงานต่างๆ ระหว่างปี 2540-2542 พบว่า ทุกหน่วยงานมีการบรรจุหรือจ้างงานรวม 47 คน แยกเป็นหน่วยงานราชการบรรจุ 14 คน หน่วยงานเอกชน 14 คน และสำนักงานสถาปนิก 19 คน หากพิจารณาถึงแนวโน้มการบรรจุหรือการจ้างงานของหน่วยงานในรอบ 3 ปี จะเห็นได้ว่าหน่วยงานราชการมีการบรรจุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่เป็นการบรรจุแทนตำแหน่งที่ว่าง หรือบรรจุตามภาระงานของหน่วยงาน หน่วยงานเอกชนการจ้างงานในปี 2541 และ 2542 มีแนวโน้มค่อนข้างสูง ทั้งนี้เป็นการบรรจุแทนตำแหน่งที่ว่างลง ตามการขยายตัวของโครงการ หรือแทนตำแหน่งที่ว่างลง ในขณะที่สำนักงานสถาปนิกมีการจ้างสถาปนิกในอัตราที่ค่อนข้างลดลง ทั้งนี้การจ้างจะกระทำเมื่อมีงานเพิ่ม หรือเห็นว่าผู้สมัครงานเป็นบุคคลที่มีฝีมือ

6.2) การเลิกจ้างสถาปนิกของหน่วยงานระหว่างปี 2540-2542 รวมทั้งสิ้น 26 คน เมื่อจำแนกการเลิกจ้างตามหน่วยงาน พบว่า ในช่วงดังกล่าวหน่วยงานราชการไม่ปรากฏว่ามีการเลิกจ้างสถาปนิก ส่วนหน่วยงานเอกชนมีการเลิกจ้างในปี 2542 เพราะเหตุต้องการลดจำนวนบุคลากร ในขณะที่สำนักงานสถาปนิกมีการเลิกจ้างทุกปี โดยเฉพาะในปี 2540 มีจำนวนเลิกจ้างสูงกว่าปีอื่น สาเหตุการเลิกจ้างของสำนักงานสถาปนิกส่วนใหญ่มาจากโครงการที่ดูแลอยู่ขาดสภาพคล่อง หรือสำนักงานสถาปนิกขาดสภาพคล่องทำให้สำนักงานต้องลดค่าใช้จ่ายและลดจำนวนบุคลากร

7) ผลกระทบจากเศรษฐกิจต่อการปฏิบัติงานของสถาปนิกในสังกัด

7.1) ผลกระทบที่หน่วยงานได้รับจากภาวะเศรษฐกิจ หน่วยงานราชการได้รับผลกระทบด้านได้รับการจัดสรรงบประมาณน้อยลง แต่ไม่กระทบต่องานของสถาปนิก หน่วยงานเอกชน ได้รับผลกระทบด้านมีปริมาณงานลดน้อยลง การลดค่าบริการวิชาชีพ การลดค่าใช้จ่ายในหน่วยงาน ภาระหนี้สินของหน่วยงานเพิ่มขึ้น และสถาปนิกต้องช่วยปฏิบัติงานอื่น และสำนักงานสถาปนิกได้รับผลกระทบคือมีปริมาณงานลดน้อยลง แต่ภาระหนี้สินของสำนักงานเพิ่มขึ้น จำเป็นต้องลดค่าใช้จ่ายต่างๆ ของหน่วยงานสำนักงานบางแห่งจำเป็นต้องกิจการลง หรือบางแห่งจำเป็นต้องหารายได้อื่นมาเสริม

7.2) เหตุผลที่ทำให้หน่วยงานต้องได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจ หน่วยงานราชการมีเหตุผลจากการที่รัฐบาลชะลอโครงการ หรือตัดงบประมาณ ตลอดจนระงับโครงการก่อสร้างที่กำลังดำเนินอยู่ หน่วยงานเอกชน มีเหตุผลเพราะรัฐบาลตัดลดงบประมาณและระงับโครงการต่างๆ ที่กำลังดำเนินการอยู่ แต่ก็เป็นผลกระทบทางอ้อมเพราะเอกชนส่วนใหญ่คือสถานศึกษา จึงทำให้นักเรียนสนใจเรียนด้านสถาปัตยกรรมลดน้อยลง สำหรับสำนักงานสถาปนิกมีเหตุผลเพราะ ไม่มีการจ้างงานหรือมีผู้จ้างงานลดน้อยลง เพราะโครงการที่ดูแลอยู่ขาดสภาพคล่องจนไม่สามารถดำเนินการต่อไป รวมทั้งการที่รัฐบาลชะลอ ระงับโครงการต่างๆ

7.3) ความต้องการการแก้ไขปัญหากจากรัฐบาล หน่วยงานราชการ เห็นว่ารัฐบาลควรมุ่งเน้นการปรับปรุงหลักสูตรสถาปัตยกรรมในด้านเทคโนโลยีและด้านภาษาต่างประเทศเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้รับการยอมรับจากนานาชาติ รัฐบาลควรเพิ่มการลงทุนเพื่อการพัฒนาาระบบสาธารณูปโภคซึ่งจะมีผลทำให้เกิดการกระจายงานไปยังสถาปนิก ความต้องการการแก้ไขจากรัฐบาลของหน่วยงานเอกชน คือ รัฐบาลต้องปรับปรุงหลักสูตรเช่นเดียวกัน และรัฐบาลต้องกำหนดสัดส่วนสถาปนิกไทยกับต่างชาติในโครงการของบริษัทข้ามชาติ ตลอดจนรัฐบาลต้องเพิ่มการลงทุนด้านพัฒนาระบบสาธารณูปโภคทั้งนี้เพื่อให้มีการกระจายงานไปยังสถาปนิกอย่างทั่วถึง และสำนักงานสถาปนิก ต้องการให้รัฐบาลทำการสนับสนุนสถาปนิกไทยให้สามารถทำงานโครงการสำคัญของประเทศ ต้องการให้รัฐบาลปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา และต้องการให้รัฐบาลเพิ่มการลงทุนด้านพัฒนาระบบสาธารณูปโภค

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ ทำให้เห็นว่าสถาปนิกอิสระและสถาปนิกในหน่วยงานต่างๆ ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจมากน้อยแตกต่างกันไปจึงประสงค์ให้รัฐบาลให้การสนับสนุน

และช่วยเหลือในด้านต่างๆ เพื่อประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ และประโยชน์ต่อกลุ่มอาชีพ
สถาปนิก ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ด้านการศึกษา ในช่วงที่ประเทศมีภาวะเศรษฐกิจดี ตลาดแรงงานสามารถรองรับ
บัณฑิตสถาปัตยกรรมศาสตร์ได้เป็นจำนวนมาก จึงพบว่าสถาบันการศึกษาทั่วไปต่างให้ความสำคัญ
สำคัญเพื่อเปิดหลักสูตรสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์เป็นจำนวนมาก ทั้งระดับอนุปริญญาและ
ระดับปริญญาตรี เมื่อประเทศประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจทำให้มีจำนวนผู้สำเร็จการศึกษามากเกิน
ความต้องการของตลาดแรงงาน

ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้แรงงานเหล่านี้ประสบปัญหาตามไปด้วย กลุ่มตัวอย่างบางส่วน
จึงเสนอให้มีการพัฒนาหลักสูตรด้านการศึกษาเพื่อเพิ่มเติมความรู้ความสามารถแก่บัณฑิตเพิ่มขึ้น
ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นข้อเสนอแนะและเป็นประเด็นที่มีประโยชน์ ทั้งนี้การเพิ่มทักษะ ความรู้ ความ
สามารถด้านเทคโนโลยี และความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ เป็นหัวใจสำคัญในการทำงานใน
ปัจจุบัน การเพิ่มประสิทธิภาพดังกล่าวอาจเกื้อหนุนให้สถาปนิกสามารถรับช่วงงานจากโครงการ
ต่างชาติ และต่างชาติอาจเห็นความสามารถด้านอื่นๆ จะทำให้เกิดการยอมรับในฝีมือและประสิทธิ
ภาพในการทำงานของสถาปนิกคนไทยเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ประโยชน์จากการปรับปรุงหลักสูตรยัง
ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองเพื่อไปประกอบอาชีพอื่นเสริมในยามวิกฤตเศรษฐกิจได้ง่ายขึ้นอีกด้วย

2. ปัจจุบันโครงการสำคัญๆ ของประเทศ ดังเช่น สนามบินนานาชาติแห่งใหม่ หรือ โกร
งการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานหรือระบบสาธารณูปโภคของประเทศ รัฐบาลค่อนข้างให้ความสำคัญ
สำคัญกับสถาปนิกต่างชาติดูแลโครงการ จึงมีความสอดคล้องกับความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม
ที่ต้องการให้รัฐบาลให้ความสำคัญต่อสถาปนิกชาวไทยได้มีโอกาสร่วมงานสำคัญของชาติ จึงเป็น
ประเด็นที่ผู้ศึกษาเห็นด้วย เพราะการออกแบบอาคารของสถาปนิกต่างชาติค่อนข้างจะผิดไปจาก
สภาพแวดล้อมของประเทศไทย ซึ่งหากสถาปนิกชาวไทยได้รับความไว้วางใจให้ดูแลโครงการ
สำคัญเช่นว่านี้ การออกแบบต่างๆ จะมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของ
ประเทศไทยรัฐจึงไม่จำเป็นต้องเสียเวลาหรือต้องเสียงบประมาณในการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบเป็น
จำนวนมาก เป็นต้น ดังนั้นจึงประสงค์ให้รัฐบาลให้ความสนใจช่วยเหลือสถาปนิกชาวไทย เพื่อเป็น
การสร้างโอกาส และเป็นการแสดงให้เห็นถึงความรู้ความสามารถของสถาปนิกไทยในด้าน
สถาปัตยกรรมให้เป็นที่ยอมรับจากต่างชาติได้อีกด้วย

3. โครงการสำคัญของประเทศที่ต่างชาติดูแล มักให้ความสำคัญต่อสถาปนิกคนไทย
น้อย รัฐบาลควรมีข้อกำหนดเป็นกฎหมายให้ต่างชาติ ต้องกำหนดสัดส่วนของสถาปนิกเพื่อเข้าร่วม
โครงการ